

STUDIJNÍ ARCHYV 3.

Srpen
1952

Vydává Křesťanská akademie v Melbourne.
Adr.: 519 Dryburgh St., Nth Melbourne, Vic.

Podle Jacques Maritain-a zpracoval K.E.

KATOLICKÁ AKCE A POLITICKÁ AKCE

V okamžiku, kdy Kristus odpověděl farizejským pokušitelům na otázku-zda je správné platit daně-stručnou větou, že mají dávat co je císařovo císaři a co je Božího Bohu, v tomto okamžiku získali křesťané spolehlivé dělítko pro druhy své činnosti.

V podstatě jsou dva druhy-nebo, abychom užili přesnějšího filozofického označení, dvě hladiny křesťanské činnosti: hladina činnosti duchovní a hladina činnosti světské. Tyto dvě hladiny nejsou však od sebe odloučeny, spíše naopak tyto hladiny se v mnoha věcech prostupují a proto je správné mluvit ještě o třetí hladině, smíšené, zahrnující věci světské, které mají vztah k hodnotám a cílům duchovním.

Promítneme-li toto rozdělení na život uvědomělého katolického laika, zjistíme, že jeho činnost v hladině duchovní a v hladině smíšené lze zahrnouti pod pojem Katolická Akce, kdežto jeho činnost v hladině světské lze zahrnout pod pojem politické akce prováděné po křesťansku, neboť je zřejmé, že u uvědomělého katolíka vychází i tato činnost z křesťanské inspirace.

Katolická Akce se tedy výlučně týká věcí duchovních a věcí, které mají duchovní význam. Její definici určil papež Pius XI. takto: "Katolická Akce je účast laiků na hierarchickém apoštolátě". Do oblasti Katolické Akce tedy nepatří přímo různé akce sociální, kulturně-umělecké, sportovní atd. To jsou jen pomocné prostředky Katolické Akce, jejímž vlastním smyslem je šíření Kralovství Božího. A to se může dít třeba i tak prostým a přece nesmírně důležitým a krásným způsobem jako když matka neb otec učí své děti katechismus nebo když dělník vysvětluje víru kamarádovi.

Katolická Akce je tedy ve své postati akcí apoštolickou. A jako každý apoštolát i ona musí vycházet z vlastního hlubokého duchovního života, z poznání všech principů katolické víry a hlavně z jejich upřímného a opravdového prožití. Katolická Akce vede tedy své pracovníky k Pravdě a především k lásce - k lásce k Bohu a tím k lásce k bližnímu. Pracovník Katolické Akce nemůže proto nikdy být bezduchým robotem, slepě vykonávajícím rozkazy svých stranických šéfů, ani nemůže vůči svým politickým odpůrcům a konkurentům projevovat nenávisť, pomlouvat a ostouzet je, nebo je chtít ve jménu Božím vraždit.

Zmíněné prožití víry znamená u každého, kdo je prodělal, definitivní konec zhoubné moderní duševní roztráštěnosti. Tato roztráštěnost se projevuje t.r. světskou morálkou ve věcech všedního života, naprosto oddělenou a odlišnou od neděle svátečních okamžiků, řízených náboženstvím. Zasluhou Katolické Akce se pomalu rodí nový věk, vyznačující se obnovením jednoty morálních principů, čili postavení praktického života všedního dne na důsledně křesťanské základně.

Vnitřní dynamika Katolické Akce vede její pracovníky k tomu, aby se snažili své prostředí naplnit křesťanským duchem. Proto se sledujeme s t.ř. specializovaným hnutím, jehož základem bylo hnutí belgických katolických dělníků (JOC), založené kanovníkem Cardijnem. Dnes je specialisace již velmi rozvinutá, takže se setkáváme s katolickými organizacemi pro nejrůznější povolání.

Touto specialisací se Katolická Akce stává hnutím typickým pro zmíněnou třetí hladinu křesťanské činnosti, t.j. hladinu věcí světských nemajících k hodnotám duchovním vztah. Katolická Akce se zabývá problémy politickými, sociálními a hospodářskými pokud spadají do ethiky čili nauky o mravnosti. Podle této nauky, vyjádřené zvláště výrazně sv. Tomášem Akvinským, je určitý stupeň blahobytu nezbytný pro vývoj řádného lidského života a ctnosti. Bída dohánějící lidi k zoufalství je otázkou věčného života jak pro toho, kdo ji trpí, tak zvláště pro toho, kdo ji svým sobectvím působí a pro toho, kdo ji lhostejně pozoruje.

Není sice úkolem Katolické Akce prosazovat konkrétní návrhy na vyřešení všech sociálních problémů, ale pro uvědomělého katolíka nemůže existovat odpočinek pokud moderní společnosti budou tvořit bídu jako normální produkt svého fungování. Máme-li být upřímní, musíme říci, že v důsledku zmíněné duševní roztržiténosti katolíci ve velké většině věnovali dosud trestuhodně nepatrnou pozornost učení a opětovným napomenutím svých papežů, zvláště Lva XIII. a Pia XI., kteří důrazně upozorňovali na nutnost řešení sociálních problémů, zvláště na otázku nutnosti zlepšení hmotného postavení dělnictva čili odproletarisování proletariátu. Pius XI. nazval stav, ve kterém se dělnictvo nalézalo, velikou hanbou XIX. století, neboť v důsledku nezměrné bídy se dělnictvo odvrátilo od Krista. A přece je to jedině Bůh, ve kterého mohou chudí, utlačení a ujařmení doufat (a jsou to především ti, kteří se nazývají Božími přáteli), od koho mohou očekávat pomoc a hlavně pocit, že jsou respektováni jako lidské bytosti. Proto jestliže jako pracovníci Katolické Akce vidíme nenávist k Bohu, zakořeněnou v jistých srdcích, musíme se nejdříve ptát, kolik nahromaděného ponižování, ústrků a bídy, které trvaly po generace, vyhloubily v těchto duších takové rány; a pátřejme, zda jsme si jisti, že na těchto ranách nemáme též vinu a hlavně jednejme tak, jak to vyžaduje láska k bližnímu, abychom v duchu Kristově a tím v duchu Katolické Akce tyto rány nejen nezhoršovali, nýbrž pomohli je zahojit.

Jedním z nejdůležitějších úkolů Katolické Akce je tedy ukázat, že křesťanství vyžaduje celého člověka a že celý život společnosti jím musí být proniknut. Jinými slovy: ukázat, že křesťanství není onou nedělně-sváteční fasádou, za kterou by ji t.ř. světská morálka ráda použila pro svoji rasovou, sociální, třídní a rodinnou pýchu a sobectví. Úlohou Katolické Akce je zde ukázat, že zjevy jako rasová a třídní nenávist a pohrdání, kult násilí, víra v sílu lži atd. jsou v naprostém rozporu s křesťanstvím a že lidé, kteří podobně jednají, nejednají křesťansky.

Působením na sociální uvědomění, Katolická Akce klade základy pro akci politickou prováděnou po křesťansku. Sociální problémy, se kterými se dnes křesťané setkávají patří do hladiny věcí světských a jsou velmi podobné problémům, se kterými zápasili jejich předkové v 16. a 17. století v oboru filosofie přírody. Tenkrát vznikly moderní přírodní vědy, zvláště fyzika a astronomie. Obránci křesťanské tradice nedovedli tehdy rozlišit zdravé jádro těchto věd od filosofických omylů, které na nich vyrůstaly jako parazit. Překonání tohoto nedorozumění si vyžádalo celá tři století a jeho následky jsou stále ještě citelné.

Podobné jsou dnes dobré a správné snahy o sociální spravedlnost, o mezinárodní mír a o uskutečnění politické a hospodářské svobody opovírající lidské důstojnosti, tyto snahy jsou dnes namnoze spojeny s omly individualistického liberalismu, s vírou v naprostou dobrotu lidské přirozenosti a v nevyhnutelný pokrok, s ideou, že počet je zdrojem autority a s myty Rousseauovskými a socialistickými.

V sociální činnosti křesťanů musíme rozlišit dvě oblasti: jednak oblast apoštolsko-sociální, v níž jsou dotčeny duchovní cíle, spadající do hladiny smíšené, která je předmětem Katolické Akce a kde křesťané jednají jako členové a representanti Církve, jednak oblast sociálně-politickou, ve které jde o problémy spadající do hladiny činnosti čistě světské, jejíž cílem je pozemské blaho světské epolečnosti a kde katolíci, kteří se k tomu cítí povoláni, jednají sice křesťanským způsobem, řídíce se křesťanskou inspirací, ale ne jako representanti Církve, nýbrž pouze jako soukromé osoby na vlastní risiko. Katolická Akce se sama úzkostlivě vyhýbá zasahování do problémů světské hladiny, neboť k tomu není kompetentní.

Katolická Akce zasahuje do této oblasti jen v hladině smíšené. Konkretními politickými otázkami se musí zabývat jen tehdy, když práva Církve jsou napadena světskou mocí nebo některou politickou skupinou. S hlediska Církve je tedy daleko vhodnější, aby jí a Katolickou Akcí respektovaly všechnypolitické směry nežli pobízení katolíků, aby vytvořili zvláštní vlastní politický tábor. To je nutné si dobře uvědomit, neboť idea Katolické Akce, idea Krista Krále - stejně jako každá jiná velká idea je mocnou výbušninou, vyžadující inteligentní zacházení. Duch světa je totiž vždy ochoten hlásat nesmysl, že úkolem Katolické Akce je dělat nebo až řídit politickou práci.

V hladině světské činnosti, t.j. v oblasti ryze politické, přenechává Církev svým členům naprostou svobodu ve volbě prostředků a způsobu práce a proto je přirozené, že v této oblasti mohou být mezi katolíky názorové rozdíly. Nebť stejně jako Církev posuzuje umělecká díla pouze s hlediska víry a mravů a přenechává jiným autoritám, aby takové dílo posoudily s hlediska uměleckého, stejně i v politice Církev pouze stanoví zásady mravnosti a přenechá politikům, aby sami na vlastní zodpovědnost vypracovali přesný obraz politického, sociálního a hospodářského života. Jelikož takové programy pouze vycházejí z křesťanské inspirace, ale jsou určeny konkrétními světskými představami a potřebami a s hlediska Církve je možné i žádoucí, že někteří katolíci budou spolupracovat s lidmi jiného náboženského vyznání na uskutečnění určitých světských ideálů, zatím co jiní katolíci budou spolupracovat zase s jinými příslušníky těchto vyznání na uskutečnění politických ideálů odchýlných. Přínosem katolíků v těchto politických skupinách musí být jak křesťanská inspirace, tak pochopení odchýlných politických směrů a respekt k jejich nositelům. Prostředky křesťanské politiky musí být naprosto spravedlivé a nevyklučují proto ani spravedlivé uplatnění síly.

S hlediska křesťanské inspirace trpí svět nedostatkem skutečně politického pořádku v hladině ryze světské a místo toho jsme svědky neblahého zasahování politických směrů do hladiny smíšené. Po katolicismu, který může a má naplňovat politické, sociální, hospodářské a národní idealy zevnitř, nelze žádat, aby je též specifikoval, neboť všechny tři zmíněné hladiny jsou nutné a nelze jednu změňovat za druhou. Je však znovu nutné podtrhnout, že v okamžiku, kdy jsou politikou ohroženy samy základy křesťanské civilizace a když je napadána Církev, jsou všichni katolíci povinni vystoupit jednotně na obranu těchto svatých věcí, které mají v hierarchii hodnot nejprednější místa.